

Հանրապետական Մանկավարժահոգեբանական կենտրոն

«Հանրակրթական դպրոցների ուսուցիչների և ուսուցչի օգնականների
դասավանդման հմտությունների զարգացման ապահովում» ծրագիր

ՀԵՏԱԶՈՏԱԿԱՆ ԱՇԽԱՏԱՆՔ

Դպրոց՝ «ՀՀ Լոռու մարզի Վանաձորի Վիկտոր Համբարձումյանի անվան թիվ 25
հիմնական դպրոց» ՊՈԱԿ

Թեմա՝ Գնահատում, գնահատման տեսակներ, գնահատման գործիքները
դասավանդման շրջանակներում

Վերապատրաստող, մենթոր՝
Ուսուցիչ՝

Սոնա Եղիազարյան
Անուշ Հովսեփյան

2023

ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹՅՈՒՆ

ՆԵՐԱԾՈՒԹՅՈՒՆ.....	1-3 էջ
ԳԼՈՒԽ 1.....	4-6 էջ
ԳԼՈՒԽ 2.....	7-17
ԱՆԳԼԵՐԵՆԻ ԴԱՍԻՆ ԿԻՐԱՌՎՈՂ ԹԵՍՏԱՅԻՆ ԱՇԽԱՏԱՆՔԻ ՆՄՈՒՇՕՐԻՆԱԿ.....	18-19 էջ
ԳԼՈՒԽ 3.	20-23
ԵԶՐԱԿԱՑՈՒԹՅՈՒՆ.....	24 էջ
ԳՐԱԿԱՆՈՒԹՅԱՆ ՑԱՆԿ	25 էջ

ՆԵՐԱԾՈՒԹՅՈՒՆ

Մենք գնահատում ենք ոչ թե մարդուն, այլ նրա մտքերն ու ձեռքբերումները:

Արսեն Վենգեր

Կրթական գնահատումը գիտելիքների վերաբերյալ էմպիրիկ տվյալների փաստաթղթավորման և օգտագործման համակարգված գործընթացն է: Գնահատման տվյալները կարող են ստացվել սովորողների աշխատանքի ուղղակի ուսումնասիրությունից՝ ուսումնառության արդյունքների ձեռքբերումը գնահատելու համար կամ կարող են հիմնվել այն տվյալների վրա, որոնցից կարելի է եզրակացություններ անել ուսման վերաբերյալ: Գնահատումը կարող է կենտրոնանալ անհատական սովորողի, սովորող համայնքի (դասարան, սեմինար կամ սովորողների այլ կազմակերպված խումբ), դասընթացի, ակադեմիական ծրագրի, հաստատության կամ որպես ամբողջություն կրթական համակարգի վրա: Ուսումնառության արդյունքների գնահատումը նպատակ ունի որոշելու սովորողի կարողունակությունների զարգացման աստիճանը ըստ ուսումնական առարկաների՝ չափորոշչով սահմանված վերջնարդյունքներին համապատասխան ձեռք բերած գիելիքների ու հմտությունների մակարդակի, ինչպես նաև դիրքորոշումների ու արժեքների ձևավորման:

Չետագոտության նպատակը

Ուսումնասիրել և ցույց տալ, որ գնահատման տարբեր ձևերի կիրառումը դասապրոցեսում նպաստում է ուսուցման արդյունավետության բարձրացմանը:

Չետագոտության հարց

Ինչպե՞ս է գնահատումը հնարավորություն տալիս սովորողներին ակտիվորեն մասնակցել ուսումնական գործընթացին:

Չետագոտության խնդիրներ

Ուսումնասիրել գնահատման ձևերը ,տեսակները

Տարբերել ձևավորող և ամփոփիչ գնահատումների առանձնահատկությունները:

Դիտարկել և վերլուծել ձևավորող գնահատման ռազմավարությունները:

Կազմել և կիրառել ձևավորող գնահատման գործիքներ և ռուբրիկներ՝ ըստ նպատակի:

Կարևորել գնահատման նշանակությունը, դրա անհրաժեշտությունը, կիրառումն ու դերը դասապրոցեսում:

Արդիականությունը

Կրթության որակի բարեփոխման և դպրոցի զարգացման արդի փուլում առաջին պլան է մղվում սովորողների ուսումնական գործունեության արդյունքների գնահատման վերաբերյալ հայեցակարգային մոտեցումները: Գնահատման համակարգը ձևավորում է ուսուցչի և դպրոցի պատասխանատվությունը կրթության որակի ապահովման հարցում: Այդ գործընթացի իրականացումը պետք է համապատասխանի հասարակության ժամանակակից պահանջներին և մանկավարժական արդի մոտեցումներին: Գնահատման իրականացման նպատակն է իրագործել սոցիալական կարևորագույն պահանջներից մեկը՝ զարգացնել սովորողների՝ սեփական աշխատանքը ստուգելու և վերահսկելու կարողությունը, գնահատելու սեփական գործունեությունը, գտնելու սխալներն ու դրանց շտկման ուղիները: Ուսուցման գործընթացում վերահսկողությունն իրականացնող կարևոր բաղադրիչը գնահատումն է, որն ապահովում է ուսուցիչ-աշակերտ հետադարձ կապը և հանդես է գալիս որպես ուսումնադաստիարակչական գործընթացի շտկման և կարգավորման միջոց: Այսօր տարրական դպրոցի առջև դրվում են մի շարք պահանջներ՝ ձևավորել պատասխանատու անձ, ով ընդունակ կլինի կյանքում ճիշտ կողմնորոշվելու և իր տեղը գտնելու համար: Ուստի կրթության նպատակը պետք է լինի ոչ միայն սովորողներին ընդգրկուն գիտելիքներով զինելը, այլ նաև նրանց մոտ մի շարք կարողություններ, հմտություններ ձևավորելը և այդ գիտելիքները համարժեք կիրառել կարողանալը:

ԳԼՈՒԽ 1

Գնահատումը և դրա հիմնական սկզբունքներն ու գործառույթները

Գնահատումը ուսումնական գործընթացի արդյունավետության և ուսուցման արդյունքների բացահայտման միջոց է: Այն օգնում է պարզել յուրաքանչյուր սովորողի գիտելիքների, կարողությունների ու հմտությունների մակարդակը, ինչպես նաև ստանալ դպրոցի կողմից առարկայական ու դպրոցական չափորոշիչների ու ծրագրերի պահանջների կատարման ամբողջական պատկերը: Գնահատում բառը կրթական համատեքստում կիրառության մեջ մտել է երկրորդ համաշխարհային պատերազմից հետո: Կրթական գնահատումը լայն հասկացություն է, որը նկարագրում է ցանկացած գործունեություն, որը կարող է տեղի ունենալ սովորողի կամ սովորողների գիտելիքների վերաբերյալ տեղեկություններ ստանալու նպատակով: Նոր մոտեցումներով գնահատումը, ոչ միայն սովորողի առաջադիմության փաստագրումն է, այլև ուսուցման ընթացքի խթանման կարգավորման, վերհսկման և բարելավման մեխանիզմ:

Չափի առնելով վերոնշյալը՝ հարկ է պատասխանել մի քանի հարցերի.

1. Ե՞րբ են գնահատում

Ընդհանրապես սովորողներին կարելի է գնահատել ցանկացած հաճախականությամբ: Եվ յուրաքանչյուր օր, և յուրաքանչյուր շաբաթ, և յուրաքանչյուր ամիս: Յուրաքանչյուր օրվա կամ շաբաթվա գնահատական կարելի է համարել ոգևորիչ խոսքը: Իսկ յուրաքանչյուր ամսվա գնահատումը՝ դա ամփոփված է գնահատանիշի մեջ: Սովորողների գնահատում են այն ժամանակ, երբ դասավանդողին, ինչու չէ նաև սովորողին անհրաժեշտ է լինում հասկանալ գիտելիքների ինչ պաշար ունի նա: Սովորողներին գնահատում են նաև 4-րդ, 9-րդ, 12-րդ դասարանների ավատելուց հետո:

2. Ո՞վ է գնահատում

Սովորողին կարող է գնահատել թե դասավանդողը թե մյուս սովորողները:
Ընդ որում այդ գնահատումը պարտադիր չէ լինի գնահատանիշի տեսքով:
Ցանկացած գոհունակության խոսք, ոգևորող արարք կարելի է համարել դրական
գնահատական: Եվ հակառակը դժգոհությունը կարելի է համարել որպես
բացասական գնահատական: Շատ կարևոր է, որ սովորողը կարողանա ինքն իրեն
գնահատել: Բայց գնահատի օբեկտիվ և արդար:

Մեր օրերում նաև գնահատում է համակարգիչը: Օրինակ թեստավորման
միջոցով:

3.Ի՞նչն են գնահատում

Դասավանդողը կարող է իր գնահատականը տալիս նկատի ունենալ մի
շարք ենթակետեր: Օրինակ՝ տվյալ պահին սովորողի գիտելիքները, տվյալ
դասընթացի ընդացքում սովորողի ունեցած գիտելիքների աճը, սովորողի
կարգապահությունը և այլն:

4.Ինչո՞ւ գնահատել

Գնահատում են որովհետև մարդը սիրում է լսել գովեստի խոսքեր իր
մասին: Մարդը սոցալական էակ է, դրա համար էլ կարևոր է շրջապատի կարծիքը
իր մասին: Նորմալ կոմպլեքսներից զուրկ մարդը լսելով դրական գնահատական
իր հասցեին ոգևորվում է, հասկանում է, որ ինքը ճիշտ ուղղու վրա է, իսկ
բացասական գնահատականի դեպքում անում է սխալների շտկում, կատարում է
եզրակացություն և ինքը իր մեջ հասկանում է իր կողմից կատարած սխալները:

Գնահատման հիմնական գործառույթները հետևյալն են.

1. սովորողի հիմնական գործունեության և առաջադիմության գնահատումը,
կրթական մի աստիճանից մյուսին անցման հնարավորության
ապահովումը, կրթության շարունակականության խրախուսումը,

2. սովորողին ներկայացվող պահանջների կատարման, ուսումնական նյութի յուրացման աստիճանի բացահայտումը,
3. դպրոցի գործունեության արդյունավետության բացահայտումը, ուսուցիչ-սովորող համագործակցային հարաբերությունների զարգացումը,
4. սովորողի հետ տարվող անհատական աշխատանքի բովանդակության և ծավալի ճշգրտումը,
5. սովորողի անձնային որակների ձևավորման և վարքագծի բացահայտմանը նպաստելը, ինքնաձանաչողության ապահովումը,
6. մանկավարժների վերապատրաստման և մասնագիտական աճի ապահովումը,
7. չափորոշիչների, առարկայական ծրագրերի, դասագրքերի և ուսումնական այլ նյութերի, ուսուցման մեթոդների կատարելագործման հիմքերի ապահովումը,
8. հանրակրթության բարեփոխման ուղղությունների հստակեցումը, բովանդակության արդիականացումն ու կրթական համակարգի համապատասխանեցումը միջազգայնորեն ընդունված չափանիշներին,
9. սովորողի ուսումնական գործունեության արդյունքների որակավորումը,
10. դպրոցի հանդեպ ծնողների վստահության ձևավորումն ու ամրապնդումը:

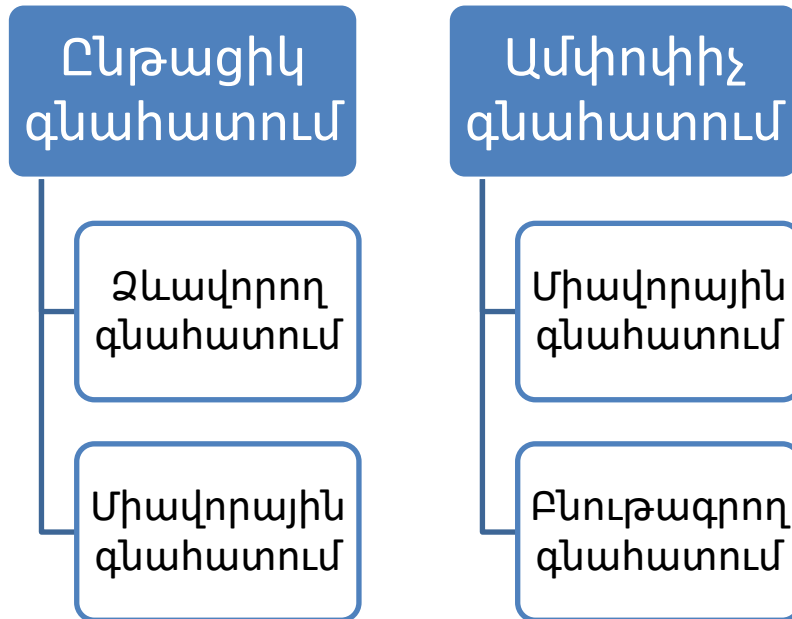
Գնահատման հիմնական սկզբունքները հետևյալն են՝

- օբյեկտիվություն
- արդարություն
- հուսալիություն
- անկողմնակալություն
- հավաստիություն
- հիմնավորվածություն
- մատչելիություն
- թափանցիկություն

ԳԼՈՒԽ 2

Գնահատման համակարգ, տեսակներ

Գնահատումն իրականացվում է գրավոր և բանավոր: Այն կարող է լինել քանակական (արտահայտվի բալերով, թվանշաններով) կամ որակական: Քանակական և որակական գնահատումը հաճախ զուգակցվում է:

2.1 Ընթացիկ գնահատում

Ընթացիկ գնահատումը հանրակրթության գնահատման համակարգի առաջնային և կարևոր մասն է: Դրա շնորհիվ պարզվում են սովորողների, ուսուցիչների և դպրոցների կողմից պետական, առարկայական չափորոշիչների ու ծրագրերի պահանջների կատարման ընթացքը և արդյունքները, ուսուցման գործընթացում սովորողների և ուսուցիչների ձեռքբերումներն ու դժվարությունները: Ընթացիկ գնահատումը շարունակական տեղեկատվություն է ապահովում ուսուցման ընթացքն ուղղորդելու, դասավանդման և ուսումնառության որակը բարձրացնելու համար:

Սովորողների առաջադիմության ընթացիկ գնահատման համակարգը բաղկացած է երկու իրար փոխլրացնող ձևերից՝ **ա) ուսուցանող գնահատում/ձևավորող**, որն իրականացվում է առանց գնահատականը գրանցելու և, սովորաբար, ուղեկցվում է ուսումնական առաջադրանքի կատարման կամ նյութի յուրացման վերաբերյալ ուսուցչի կողմից սովորողին արված

առաջարկություններով, դիտողություններով կամ մեկնաբանություններով, **բ) միավորային գնահատում/քանակական/**, որը կիրառվում է սովորողի կողմից ամբողջական թեմայի յուրացման աստիճանը ստուգելիս, և որն իրականացվում է սովորողի գնահատականը գրանցելու-հաշվառելու միջոցով: Միավորային գնահատումն իրականացվում է ուսումնական նյութի որոշակի մասն ուսումնասիրելուց հետո և ունի վերահսկող գործառույթ: Ուսուցանող գնահատումը իրականացվում է ուսումնական նյութի յուրացման ընթացքում, հետապնդում է սովորողի առաջադիմության բարձրացման և կրթության որակի բարելավման նպատակ: Գործածության են երաշխավորվում ստուգման ու հայտորոշման հետևյալ ձևերն ու տեսակները՝ բանավոր հարցում, թեմատիկ գրավոր, ինքնուրույն, գործնական, խմբային, համագործակցային, քննարկում, բանավեճ և կիսամյակային ամփոփիչ աշխատանքներ: Առաջադրանքների կիրառումն իրականացվում է երեք եղանակով՝ բանավոր, գրավոր և գործնական: Ստուգման միջոցները պետք է լինեն հավաստի և հուսալի:

Միավորային և ձևավորող/ուսուցանող/ գնահատման համեմատում

միավորային	ձևավորող
<ul style="list-style-type: none"> • իրականացվում է ուսուցման փուլի ավարտին • գնահատումն իրականացնում է ուսուցիչը • գնահատման արդյունքում տրվում է առաջադիմության թերթիկ • ամրագրում է ուսուցման փուլի արդյունքը • գնահատվում է նույն հաստատուն 1-10 սանդղակով 	<ul style="list-style-type: none"> • իրականացվում է ուսուցման ողջ ընթացքում • գնահատմանը մասնակցում են թե ուսուցիչը թե սովորողը • գնահատման արդյունքում տրվում է սովորողի բնութագիրը • բացահայտվում է սովորողի ուժեղ և թույլ կողմերը, բարելավվում է ուսուցման գործընթացը • գնահատումն իրականացվում է տարբեր 29 գործիքներով

2.1.1. Ուսուցանող գնահատում

Առավել արդիական է դառնում գնահատումն օգտագործել ոչ միայն որպես ուսուցման արդյունքների ստուգման, այլ նաև որպես ուսուցումը բարելավելու միջոց: Ուսուցանող գնահատումը սովորողի կրթական առաընթացի նպատակով դասավանդման և ուսումնառության ընթացքին զուգակցվող որակնան աշխատանքներն են: Ուսուցանող գնահատման նպատակն է՝ ճշգրտել դասավանդվող նյութի բովանդակությունը, ծավալը, խորությունը, դասավանդման արդյունավետ մեթոդները, շարունակաբար բացահայտել ուսումնական նյութի յուրացման տարրապատկերը: Ուսուցանող գնահատումը հնարավորություն է

տալիս ուսուցչին պարզել ուսումնական գործընթացում յուրաքանչյուր աշակերտի, խմբի, դասարանի ձեռքբերումները, դժվարությունները, բացթողումները, և իրավիճակի վերլուծությունից հետո մշակել գործողությունների հետագա քայլերը՝ յուրաքանչյուր սովորողի, դասարանի ընթացիկ առաջադիմությունը բարելավելու նպատակով: Գնահատման այս ձևի առանձնահատկություններից են հետադարձ կապի առկայությունը, որը տանում է ծագած թերությունները շտկող գործողությունների: Այդ դեպքում սովորողը համեմատվում է հիմնականում ինքն իր հետ՝ պարզելով իր առաջընթացը: Սովորողներն ուսուցչի օգնությամբ, ինքնագնահատմամբ ու փոխադարձ գնահատումների միջոցով պարզում են տվյալ ուսումնական նյութի յուրաքանչյուր քայլի յուրացման աստիճանը և իրենց յուրաքանչյուրի առաջադիմության իրական պատկերը: Ուսուցանող գնահատման արդյունքների հիման վրա, հետադարձ կապով, ուսուցիչը գնահատում է պետական չափորոշիչների, դասավանդման ծրագրերի և մեթոդների արդյունավետությունը: Ուսուցանող գնահատման դեպքում օգտագործվում են՝ ոչ թե թվանշանային կամ այլ նիշային գնահատումը, այլ աշակերտի առաջընթացը բնութագրող որակումներ և մեկնաբանություններ: Ուսուցանող գնահատման էությունը հնարավոր բոլոր ձևերով սովորելուն աջակցելն է: Ուսուցանող գնահատման իրականացման նպատակով կարելի է օգտագործել աշխատանքների հետևյալ ձևերը՝

- կարճ ժամանակի համար նախատեսվող առաջադրանք,
- բանավոր հարցում,
- խմբային աշխատանք, համագործակցություն, նախագիծ,
- բաց հարցերով քննարկում,
- ինքնագնահատում,
- գործնական աշխատանք, կիրառություններ,
- ռեֆերատ

ա) Կարճ ժամանակի համար նախատեսվող առաջադրանք

Այս առաջադրանքի նպատակն է՝ պարզել ենթաթեմայի, նոր գաղափարի և ուսումնական առարկայի փոքր մասերի տիրապետման աստիճանը: Այս տիպի առաջադրանքները կարող են լինել տարբեր տեսակների և դրանք կարելի է կիրառել՝ կախված ուսումնական առարկայի առանձնահատկություններից, թեմայից և նպատակից: Այդպիսիք են թելադրությունն ու շարադրությունը, թեստը,

գործանական աշխատանքը, պատրաստի գծագրերով առաջադրանքի կատարումը, համառոտագրումը:

բ) Բանավոր հարցում

Բանավոր հարցումն օգնում է ուսուցչին բացահայտելու, թե աշակերտն ինչ կարող է անել: Բանավոր հարցման դեպքում պետք է ուշադրություն դարձնել հետևյալ հանգամանքներին.

- հարցերն օգտագործել՝ բացահայտելու նպատակով, թե ինչ գիտի աշակերտը, ինչպես է հասկանում և ինչ կարող է անել,
- վերլուծել աշակերտի պատասխաններն ու հարցերը, որպեսզի բացահայտվի թե ինչ գիտի աշակերտը, ինչպես է հասկանում և ինչ կարող է անել
- հարցերն օգտագործվեն՝ աշակերտների հատկանշական թերթմբոնումները պարզելու և հետագա ուսուցումը բարելավելու համար
- աշակերտի հարցերն օգտագործվեն նրան ըմբռնողունակությունը գնահատելու նպատակով

Օրինակ ենթադրենք՝ անգլերենի դասին ուսուցիչը փորձում է պարզել, թե աշակերտներն ինչքանով են յուրացրել Adjective. Degrees of Comparison /ածականի համեմատության աստիճաններ/ թեման: Ուսուցիչը հարց է ուղղում "Is the form **more beautiful** the comparative degree of the adjective **beautiful**?" /Արդյո՞ք more beautiful ձևը beautiful ածականի համեմատական աստիճանն է:/ Աշակերտներից մեկը անվստահ ասում է՝ «այո» և հետո շարունակում՝ «կարծես թե ոչ»: Հարցադրման այս ձևը հնարավորություն չի տալիս ուսուցչին հետևություն անել, թե տվյալ աշակերտը գիտի՞, արդյոք, անգլերենում ածականների համեմատության աստիճանների կազմությունը թե՛ ոչ: Փոխելով հարցադրման ձևը՝ "Why do we form the comparative degree of beautiful using the word more?" /Ինչու՞ ենք օգտագործում more բառը beautiful ածականի համեմատական աստիճանը կազմելու համար/, , կունենանք մի շարք օգտակար ազդակներ՝

- դա կօգնի աշակերտին վերհիշել ածականների համեմատության աստիճանների կազմությունը անգլերենում
- դա աշակերտին կհուշի բացահայտել ածականների մասին իր գիտելիքը և այն օգտագործել՝ իր պատասխանը հիմնավորելու համար,
- աշակերտը ձևակերպում է հիմնավորված և հասկանալի պատասխան, այն է՝ "We use the word more to form the comparative of beautiful as beautiful is a poly-syllabic word"/Մենք օգտագործում ենք more բառը beautiful ածականի համեմատական աստիճանը կազմելու համար, քանի որ վերջինս բազմավանկ ածական է՝/:
- այդ պատասխանը լիարժեք է աշակերտի դրսևորած գիտելիքը ճիշտ գնահատելու համար, մինչդեռ առաջին դեպքում անհրաժեշտ կլինեին լրացուցիչ հարցեր:

Բանավոր հարցման միջոցով կարելի է պարզել ուսուցված թեմայի կամ քննարկման ենթակա նյութի տիրապետման աստիճանը: Պարզվում են սովորողների լեզվամտածողությունը, հաղորդակցվելու կարողությունը, տրամաբանությունը և արագ կողմնորոշվելու հատկությունը:

Ներկայացնում եմ բանավոր հարցման ժամանակ օգտագործվող անհատական քարտերի նմուշօրինակ.

5-րդ դասարան /թեմա՝ ածականի համեմատության աստիճաններ/

- 1. Read the given adjectives.**
A. longer B. more interesting C. better
- 2. Say the comparative and superlative degrees of these adjectives.**
A. fast B. large C. bad
- 3. Choose the irregular adjective form.**
A. shorter B. the most interesting C. the worst
- 4. Make up a sentence with the following adjective.**
The best

գ) Տնային աշխատանք

Սովորելը խթանելու արժեքավոր միջոց է տնային աշխատանքների դերի բարձրանցումն ու դրանց նկատմամբ մոտեցումների ճշգրտումն ու

համակարգումը: Աշակերտի կրթության համար տնային աշխատանքին կարևոր դեր է հատկացվում: Դպրոցներն ու կրթության կազմակերպման այլ ձևերը չեն կարող լիարժեք ապահովել դասապրոցեսից հետո սովորողի ուսումնառության շարունակությունը դպրոցում: Աշակերտն իր անհատական կամ համագործակցային աշխատանքները կատարելու է նաև տանը: Ուսուցիչը դասի ընթացքում կամ դրանից դուրս պետք է կարողանա ստուգել և աշակերտի հետ վերլուծել տնային աշխատանքներում աշակերտի ցուցաբերած առաջընթացն ու թերությունները: Տնային հանձնարարությունները պետք է լինեն այնպիսի ծավալի, որ դրանց կատարման համար աշակերտը ծախսի միջին հաշվով շաբաթական ժամաքանակի կեսից ոչ ավելին: Տնային աշխատանքը նպաստում է սովորողի ինքնուրույն և խմբային աշխատանք կատարելու կարողության զարգացմանը: Տնային աշխատանքների ստուգումը, քննարկումն ու վերլուծությունը պետք է արվեն հնարավորինս հաճախ, քանի որ դա կօգնի աշակերտին լավ յուրացնել տվյալ ուսումնական նյութը և հետագայում ինքնուրույն վերացնել ի հայտ եկած թերությունները:

դ) Ինքնուրույն կատարման համար ուսումնական առաջադրանք՝ տանը և դպրոցում

Այս առաջադրանքի նպատակն է՝ պարզել աշակերտի անհատական աշխատանք կատարելու կարողությունը, առարկային տիրապետելու մակարդակն, հետազոտական- - 20 - վերլուծական ունակություն և գրականությունից օգտվելու կարողությունը: Ինքնուրույն աշխատելու համար աշակերտին կարելի է հանձնարարել որոշակի առաջադրանք՝ գործնական, ռեֆերատ և ստեղծագործական աշխատանք:

ե) Քննարկում՝ բաց հարցերի միջոցով

Բաց են կոչվում այն հարցերը, որոնք մեր ունեցած գիտելիքով չունեն միարժեք պատասխան: Բաց հարցերով քննարկումների նպատակն է՝ աշակերտին ներգրավել առաջադրված հարցի պատասխանի շուրջ ծավալվող քննարկումների մեջ: Ի տարբերություն փակ հարցերի, որոնք ունեն միարժեք պատասխան, բաց հարցերը միարժեք պատասխան չունեն: Այստեղ ի հայտ են գալիս մտքի խորությունը, տեղեկացվածությունը, ընդհանուր զարգացվածությունը: Բաց

հարցերով քննարկումների թեմաներ կարող են լինել ազգային, մշակութային, հոգևոր զարգացման և ճիշտ արժեքային համակարգ ձևավորող առաջադրանքները: Բաց հարցեր առաջարկում է ուսուցիչը կամ աշակերտը:

զ) Համագործակցային աշխատանք

Համագործակցային կամ խմբային աշխատանքը հնարավորություն է տալիս աշակերտներին աշխատել խմբերով՝ բացահայտելու և դրսևորելու իրենց անհատականությունը, համատեղ աշխատանքին մասնակցելու ունակություն և համագործակցելու կարողությունը: Ուսումնական գործընթացն առավել արդյունավետ դարձնելու համար անհրաժեշտ է սովորեցնել սովորել: Համագործակցային ուսուցման դիպուկ բանաձև է Մենեկայի այն միտքը, որ սովորեցնողը սովորում է կրկնակի: Այդ պարագայում, սովորողը երկու դեպքում էլ շահում է. երբ լսում և սովորում է ուրիշից, ինչպես նաև երբ սովորեցնում է ուրիշին: Համագործակցային աշխատանքում պետք է մասնակցեն խմբի բոլոր անդամները, և յուրաքանչյուրը պետք է գիտակցի, որ ընդհանուրի հաջողությունը պայմանավորված է իր մասնակցությամբ իսկ իր հաջողությունը՝ մյուսների: Այդ աշխատանքներից ավելի շատ օգտվում են թույլ աշակերտները, բայց ուժեղներն էլ կշահեն՝ հիմնականում սովորեցնելով:

Է) Ինքնագնահատում

Աշակերտի կրթական առաջընթացի համար կարևոր հիմք են նրա ճիշտ պատկերացումներն ուսումնական նյութի իր իմացության մակարդակի ու սեփական ուժերով թերությունները վերացնելու կարողության մասին: Այդ նպատակներին է ծառայում ինքնագնահատման կանոնավոր կիրառումը:

- Որպես մտածող և սովորող՝ ինքնուրույն պարզելու իր գիտելիքի մակարդակը,
- առաջադրանքը հստակ պատկերացնելուն,
- փնտրելու սեփական ուսման որակը բարելավելու միջոցներ, և մշակելու դրանք:

Ինքնագնահատան նպատակն է ընդլայնել աշակերտի ճանաչողությունը, իքնաճանաչումը, արժեքային համակարգի շրջանակները և

պատասխանատվության գիտակցումը: Առաջադրանքի վերլուծությունից հետո կարևոր է, որ աշակերտը տեսնի և հասկանա իր թերությունները և դրանց շտկման համար դրսևորի ձգտում, կարողություն ու կամք: Օրիակ, եթե ուսուցչի հետ միասին կարդում են շարադրությունը, և աշակերտը կարողանում է նկատել իր սխալներն ու թերությունները և ասել, թե այժմ ավելի ճիշտ ու լավ ինչպես կգրեր, դա կլինի ինքնագնահատման մի դրսևորում: Աշակերտն աստիճանաբար պետք է պատասխանատու դառնա իր սովորելու համար:

Ինքնագնահատումը սովորողից պահանջում են իր կատարած աշխատանքների նկատմամբ հետադարձ դատողություններ անելու կարողություն, որն արդյունավետ սովորելու համար կարևոր առանձնահատկություն է: Ինքնագնահատման գործում կարևոր դեր է վերապահված ուսուցչին: Նա պետք է օգնի աշակերտին հասկանալ, թե ինչին պետք է փորձի հասնել աշակերտը:

Ներկայացնենք այդպիսի սյունակաշարերի նմուշօրինակ.

Մասնակցություն թիմի աշխատանքներին	Գրեթե միշտ	Հաճախ	երբեմն	երբեք
	4	3	2	1
<ul style="list-style-type: none"> • Մասնակցել են քննարկումներին • Ջգալի աշխատանք են կատարել • Մյուսներին աշխատելու հնարավորություն են ստեղծել 				
Խմբային աշխատանք				
<ul style="list-style-type: none"> • Օգնել են պլանավորել առաջադրանքի կատարումը • Օգնել են պարզել և լուծել խնդիրները • Ամփոփել և հստակեցրել են 				

<ul style="list-style-type: none"> • հարցերը • Գովել եմ թիմակիցներիս ջանքերը • Եղել եմ հանդուրժող 				
Պատասխանատվություն				
<ul style="list-style-type: none"> • Դասերին ներկայացել եմ ժամանակին • Ներկայացել եմ անրհաժեշտ նյութերով 				

թ) Փոխադարձ գնահատում

Փոխադարձ գնահատումն արվում է զույգերով կամ խմբերով աշխատանքի միջոցով: Այստեղ դրսևորվում է դասընկերոջ թույլ տված սխալները տեսնելու և ճիշտ պատասխանը հիմնավորելու կարողությունը, աշակերտի ճիշտ մտածողությունը, ուրիշին օգնելու պատրաստակամությունը: Փոխադարձ գնահատումը ենթադրում է նաև աշակերտի ինքնահամեմատությունը դասընկերոջ հետ: Դա առաջընթացը խթանող հանգամանք է: Փոխադարձ գնահատում կարելի է անել տնային աշխատանքներով: Օրինակ, աշակերտներին հանձնարարվում է տանը գրել օրինակներ և պարզաբանել, թե ինչպես կյանքում կիրառել եռանկյունների նմանության վերաբերյալ գիտելիքը: Ուսուցիչը յուրաքանչյուր աշակերտի համար ընտրում է նրա աշխատանքն ստուգող այլ աշակերտ:

Ստուգող աշակերտն իր զույգի աշխատաքը գնահատելիս պետք է քննարկի հետևյալ հարցերը.

- իմաստալի՞ց են, արդյոք, գրված պարզաբանումները,
- սպառի՞չ են դրանք,
- պարզ ու հասկանալի՞ են բերված օրինակները:

Այդ աշխատանքներն աշակերտից պահանջում են՝

- անձնական մեծ պատասխանատվություն,
- անդրադարձ սեփական ուսմանը,

- Ճիշտ ինքնարժևորում և պատճառաբանվածություն:

ժ) Թեստ

Թեստը որոշակի նպատակով կազմված ուղղորդող ցուցումներով հարցերի շարք է սովորողներին գնահատելու և նրանց ուսումնական գործունեությունը արժևորելու համար:

Հիմնական նպատակները

- ընտրություն
- աշակերտի առաջադիմության արձանագրում
- հայտորոշում
- արժևորում
- հաշվետվություն
- տեսակները
- տեղային
- հայտորոշման
- ձեռքբերումների ստուգման
- ընդհանուր գիտելիքների ստուգման

Հատկորոշիչներ

- Ո՞ր դասարանի համար է նախատեսված
- Ի՞նչ նպատակ է հետապնդում
- հատկացված ժամանակը
- թեստի գնահատման առավելագույն միավորը
- գնահատման չափանիշների միավորային աղյուսակը

Եթե թեստը հարց է, ապա հարցը՝ առաջադրանքը կատարելու հանձնարարական է՝ համապատասխան ցուցումներով, որն ակնկալում է պատասխան: Պարտադիր չէ, որ հարցն ուղեկցվի հարցական նշանով, առաջադրանքի հանձնարարականը կարող է ձևակերպվել նաև որպես անավարտ նախադասություն, հրահանգ և այլն: Կարևոր է, որ պահանջը ձևակերպվի պարզ, հստակ և միանշանակ: Թեստը կիրառվում է.

- Սովորողի գիտելիքների և հմտությունների մակարդակը նախապես ստուգելու նպատակով:
- Ուսուցման և ուսումնասրության գործընթացը հայտորոշելու ու բարելավելու նպատակով:

- Ընդհանուր գիտելիքների ստուգման՝ ընտրության նպատակով (մրցույթներ, օլիմպիադաներ):
- Առարկայի չափորոշիչներով և համապատասխան ծրագրերով սահմանված գիտելիքների, հմտությունների վերաբերյալ հաշվետվություն ներկայացնելու նպատակով (թեմատիկ գրավոր և կիսամյակային ամփոփիչ աշխատանք):

Հայտորոշում

Ուսուցման գործընթացի հաջողությունը պայմանավորված է ընթացիկ վիճակի ճիշտ հայտորոշմամբ: Հայտորոշման դերը բարձր է ուսումնական աշխատանքում, եթե որակյալ արդյունք է ակնկալվում: Հայտորոշման կարևորությունը մարդիկ հաճախ տեսնում և զգում են՝ հատկապես բժշկության ասպարեզում: Բժշկի գլխավոր խնդիրը հիվանդության ճիշտ ախտորոշումն է, որից հետո, միայն, որոշվում է բուժման ճիշտ եղանակը:

Կրթության ոլորտում հայտորոշիչ ուսումնասիրման նպատակն է՝ պարզել դասավանդված ուսումնական նյութի կամ հմտության յուրացման գործում աշակերտի կամ ուսուցչի ձեռքբերումները, թերացումները, թերություններն ու սխալները: Հայտորոշման նպատակով կարելի է օգտագործել նաև բանավոր հարցումներ: Ուսուցանող գնահատման առաձևահատուկ տեսակ է հայտորոշիչ թեստը: Այն կարևոր է թե ուսուցչի և թե աշակերտի համար, քանի որ դրա արդյունքների հիման վրա ուսուցիչը պարզում է իր ուսուցանելու որակն ու արդյունավետությունը, իսկ աշակերտն իր ուսումնառության կարողությունները: Դրա նպատակն է՝ որոշել, թե արդյո՞ք սովորողը պատրաստ է շարունակելու հետագա ուսումնառությունը:

Test

6th grade

1. For each word in Column A, find a word in Column B that has the opposite meaning./0.25-1.5/

Column A

good-natured

to look down

dirty

go

come

beautiful

Column B

ill-natured

hate

like

to look up

ugly

clean

2. Choose the right answer. /0.5-4.5/

- 1) He has always been very..... (kind, kindly) to his pet.
- 2) You can do this work(easy, easily), I'm sure.
- 3) He climbed the wall..... (easy, easily).
- 4) Dogs and cats are(wonderful/wonderfully) house pets.
- 5) You speak..... (wonderful/wonderfully). I like to listen to you.
- 6) This story is very..... (unusual/unusually).
- 7) The weather is..... (unusual/unusually) hot today.
- 8) I have never seen her so..... (happy/happily).
- 9) There were a lot of cars in the street and they moved..... (slow, slowly).

3. a) AT HOME IN THE YARD

The Smith family is at home in the garden today. The sun is shining and the birds are singing. It's a beautiful day. Mr. Smith is watering the flowers. He always waters the flowers on Sundays. Mrs. Smith is drinking lemonade. Mary and Billy Smith are playing with their dog. Sam Smith is sleeping. He likes to sleep in the garden. The Smith family is very happy today. It's a beautiful day and they are at home in the garden.

b) IN THE PARK

The Jones family is in the park today. The sun is shining and the birds are singing. It's a beautiful day. Mr. Jones is reading. He always reads when he is not busy. Mrs. Jones is listening to the radio. She likes to listen to the radio. Sally and Patty 33 Jones are doing their homework together. Tommy Jones is playing football. He likes to play football in the park. The Jones family is very happy today. It's a beautiful day and they are in the park.

True or False?/0.4-4/

1. The Smith family is very happy today.
2. The Jones family is at home in the garden today.
3. Mr. Jones is playing football.
4. Mr. Smith is watering the flowers.
5. Mr. Smith always waters the flowers on Saturdays.
6. Sally Jones is studying English.
7. Billy Smith is reading a book.
8. Sam Smith is sleeping in the garden.
9. The Smith family is singing in the park.
10. Mr. Jones is listening to the radio.

ՉԼՈՒԽ 3. ՄԻԱՎՈՐԱՅԻՆ ԳՆԱՀԱՏՈՒՄ

Սովորողների ուսումնառության ընթացիկ արդյունքները միավորային գնահատմամբ ամրագրելու համար գործածության մեջ են ստուգման հետևյալ տեսակները՝

1. բանավոր հարցում,
2. գործնական աշխատանք,
3. թեմատիկ գրավոր աշխատանք,
4. կիսամյակային ամփոփիչ աշխատանք

Միավորային գնահատումն աշակերտի ուսումնական ձեռքբերումների նիշային կամ թվային արտահայտությունն է, որի միջոցով պատկերացում է կազմվում կրթական պահանջներին աշակերտի համապատասխանության աստիճանի մասին:

ա) Բանավոր հարցում

Սա գնահատման մի տեսակ է, որի ժամանակ աշակերտը բանավոր խոսքով ներկայացնում է յուրացրած ուսումնական նյութը: Բանավոր հարցման հիմնական առավելությունն այն է, որ դրանով ստուգվում են սովորողի ոչ միայն մտապահման ու վերարտադրման ընդունակությունները, այլ նաև նյութի գիտակցված ընկալման մակարդակը: Բանավոր հարցման միջոցով պարզվում են սովորողի ձեռքբերումները հետևյալ ուղղություններով.

- բանավոր խոսք,
- վերարտադրություն,
- հաղորդակցություն,
- համագործակցություն,
- լեզվամտածողություն,
- գիտելիքի յուրացում,
- տրամաբանություն,
- ստեղծագործական մտածողություն:

Բանավոր հարցումը կարելի է իրականացնել՝ առանձին կամ գրատախտակի մոտ հարցման միջոցով, տնային աշխատանքների ստուգմամբ, համագործակցային տեխնոլոգիաների կիրառմամբ: Բանավոր հարցումը կարելի է գնահատել հետևյալ հիմնական չափանիշներով.

1. ակադեմիական գիտելիքի իմացություն,
2. կիրառելու կարողություն,
3. ներկայացնելու կարողություն,
4. ինքնուրույն աշխատելու և ստեղծագործելու կարողություն,

5. միջառարկայական կապեր տեսնելու կարողություն:

բ) Թեմատիկ աշխատանք

Թեմատիկ գրավոր աշխատանքն միավորային գնահատման մի տեսակ է, որի իրականացման ընթացքում սովորողն իր ուսանած ուսումնական նյութը ներկայացնում է գրավոր: Թեմատիկ գրավոր աշխատանքում պետք է ընդգրկվեն սովորողներին ներկայացվող չափորոշիչային պահանջներին համապատասխան առաջադրանքներ՝ դրանց յուրացման մակարդակը բացահայտելու նպատակով: Կախված ուսումնական առարկայից և թեմայից՝ թեմատիկ աշխատանքը կարող է լինել և բանավոր կամ գործնական: Առաջադրանքները կարող են տրվել թեստերով որոնցում ներառված են տարաբնույթ առաջադրանքներ.

- ճիշտ պատասխանի ընտրությամբ,
- կարճ պատասխան պահանջող,
- գործնական, կիրառական նշանակություն ունեցող,
- կառուցվածքի փոփոխություն պահանջող,
- գծապատկերի կազմման պահանջով,
- բաց թողածը լրացնելու պահանջով,
- ապացուցում պահանջող,
- ստեղծագործական մոտեցում պահանջող:

Թեմատիկ գրավոր աշխատանքներում պետք է ներառվեն 1-ին, 2-րդ և 3-րդ կարգի բարդության առաջադրանքներ, որոնք պահանջում են նյութի խորքային յուրացում: Այդ գրավոր աշխատանքները գնահատվում են տաս միավորային համակարգով: Կարևոր են նաև կարճաժամկետ գրավոր աշխատանքները, որոնց տրման նպատակն է որոշել ուսումնասիրված թեմաներից սովորողների ձեռք բերած գիտելիքների, կարողությունների ու հմտությունների մակարդակը, ու դրա հիման վրա կատարել եզրահանգումներ և պլանավորել անհրաժեշտ քայլեր:

գ) Կիսամյակային ամփոփիչ աշխատանք

Կիսամյակային ամփոփիչ աշխատանքի նպատակն է պարզել կիսամյակի ընթացքում աշակերտի ձեռք բերած գիտելիքի և կրթության բովանդակության «կարողություններ և հմտություններ» բաղադրիչի մակարդակը, ինչպես նաև պարզել կիսամյակի վերջում աշակերտի մնացորդային գիտելիքը: Կիսամյակային ամփոփիչ աշխատանքը կարող է իրագործվել բանավոր հարցման, գրավոր

աշխատանքի կամ գործնական աշխատանքի միջոցով: Հարցման ձևը որոշում են առարկայական մասնագետներն ու տնօրինությունը: Այս գրավոր աշխատանքին տրվող ժամանակը որոշվում է՝ կախված ուսումնական առարկայից: Աշխատանքին տրվող ժամանակը պետք է համապատասխանի թեստի առաջադրանքները կատարելու աշակերտի հնարավորություններին: Թեստը պետք է ապահովի աշակերտի առավելագույն, և չափորոշիչային նվազագույն գիտելիքներ ունեցող աշակերտի՝ անցումային, միավոր ստանալու հնարավորությունը: Թեստի յուրաքանչյուր առաջադրանքի կատարման համար տրվում է առանձին միավոր, նշվում է գնահատման քայլը: Թեստի առաջադրանքների կատարման համար տրվող գումարային առավելագույն միավորը կարող է տարբեր լինել 10-ից: Կիսամյակային ամփոփիչ աշխատանքից աշակերտի ստացած վերջնական միավորը մոտարկվում (կլորացվում) է ամբողջ թվով, եթե այն ամբողջ չէ:

Կիսամյակային ու տարեկան գնահատականների ձևավորումը

Սովորողի կիսամյակային առաջադիմության գնահատականը ձևավորվում է ստուգման 4 տեսակներից վաստակած գնահատականների հիման վրա: Վերջնական գնահատականը 10 միավորային սանդղակով հաշվարկելու համար գործածվում է հետևյալ բանաձևը՝

$$ԿԳ = Բ + Գ + Թ + Կ$$

ԿԳ – կիսամյակային գնահատական Բ – բանավոր հարցում Գ – գործնական աշխատանք Թ – թեմատիկ գրավոր աշխատանք Կ – կիսամյակային ամփոփիչ աշխատանք

Կիսամյակի վերջում, գնահատման յուրաքանչյուր բաղադրիչին համապատասխանող սյունակում նշանակվում է տվյալ բաղադրիչից աշակերտի ստացած գնահատականների թվաբանական միջինը: Տարեկան գնահատականը 2 կիսամյակային գնահատականների միջին թվաբանականն է: Եթե այն ամբողջ թիվ չէ, ապա որպես տարեկան գնահատական նշանակվում է այդ թվին անմիջապես հաջորդող ամբողջ թիվը, եթե 2-րդ կիսամյակային գնահատականը մեծ է առաջինից, հակառակ դեպքում՝ այդ թվին անմիջապես նախորդող ամբողջ թիվը:

Գնահատման սանդղակ/ Ռուբրիկ

Ռուբրիկ բառը ծագել է լատիներեն rubric (կարմիր կավ) բառից: Ժամանակին կարևոր բառերը գրվում էին կարմիր կավով: Մանկավարժական գրականության մեջ հաճախ է հանդիպում ռուբրիկ հասկացությունը, որի հայերեն համարժեքներն են գնահատման սանդղակը կամ սյունակաշարը: Ռուբրիկը գնահատման հնար է, ձև, որը սանդղակի միջոցով համադրում է սովորողների ըմբռնման որակը, հմտության աստիճանների տարբերակման չափանիշները և առաջադրանքների կատարման որակը: Ռուբրիկը կազմվում է այնպես, որ աշակերտը, առաջադրանք կատարելով, արդյունքում ստանում է որոշակի տեղեկություններ իր ուսումնառության մասին: Ռուբրիկը օգնում է աշակերտին հասկանալ գնահատականի իմաստը, պատկերացում է տալիս տվյալ գնահատականի համար պահանջվող աշխատանքի մակարդակի մասին, ընդգծում է բացթողումները: Գնահատման սանդղակները կարող են լինել ընդհանուր կամ որոշակի թեմայի համար: Ընդհանուր սանդղակը կարելի է որոշակիացնել յուրաքանչյուր առարկայի դասի, թեմատիկ աշխատանքի կամ առաջադրված այլ նպատակի համար: Որոշակիացված սանդղակները վերաբերում են որևէ ուսումնական նյութի յուրացումն ստուգելու նպատակով կազմված թեստին կամ առաջադրանքին:

ԵԶՐԱԿԱՅՈՒԹՅՈՒՆ

Այսօր ուսուցիչներին համար ոչ միանշանակ և բարդ իրավիճակ է ստեղծվել: Մանկավարժական գիտության և իրականության մեջ լուրջ փոփոխություններ են տեղի ունենում: Այսօր իրավիճակը փոխվել է: Մեզ արդեն մատչելի են նոր տեխնոլոգիաները, տեղեկատվության բազմաթիվ աղբյուրները, սակայն տեղեկատվության այս բազմազանությունն էլ իր հերթին խնդիրներ է առաջ բերում: Նոր նպատակները փոփոխություններ են բերել նաև կրթության բովանդակության մեջ: Զարգացնելով նորը, առաջ քաշվեց նաև ուսուցման, ստուգման ու գնահատման նոր մեթոդների անհրաժեշտությունը: Ուսուցիչները ակտիվ մասնակցում են այս գործընթացին, անցկացվում են վերապատրաստումներ՝ մասնագիտական զարգացման համակարգի շրջանակներում, ներդրվում են նոր մեթոդներ ու տեղեկատվության հետ աշխատելու, նոր տեխնոլոգիաներից օգտվելու կարողություն: Պետք է ուսուցիչները անընդհատ զբաղվեն ինքնակրթությամբ, ինքնակատարելագործմամբ: Եվ այս ամենը կնպաստի ավելի որակյալ կրթության: Այս ամենի հետ շատ կարևոր տեղ ունի գնահատումը: Կրթական գործընթացի ժամանակակից մոտեցումներում, որպես սկզբունք, նվազեցվում է միավորային կամ նիշային գնահատման վրա կենտրոնանալը՝ իօգուտ ուսուցանող աշխատանքների, գործնական աշխատանքների ու գիտելիքների կիրառությունների: Հետադարձ կապով նշվում են վերլուծություններից ստացված կարևոր արդյունքները և արվում հետևություններ՝ կապված ուսուցման ձևերի ու մեթոդների պետական չափորոշիչների, ծրագրային նյութերի և թեմատիկ պլանների վերանայման անհրաժեշտության հետ:

ԳՐԱԿԱՆՈՒԹՅԱՆ ՑԱՆԿ

1. Դասի պլանավորում և գնահատում /Զինի Լ. Սթիլ, Քուրթիս Ս. Մերեդիթ և Չարլզ Թեմփլ / Պատրաստված «Քննադատական մտածողության զարգացումը կարդալու և գրելու միջոցով» ծրագրի համար:
2. Ընթացիկ գնահատման նոր համակարգը որպես կրթության որակի բարելավման խթան: Ուսուցչի ձեռնարկ /Օ. Ս. Միքայելյան, Ս. Օ. Միքայելյան / ՀՀԿԳ Կրթության ազգային ինստիտուտ, 2010թ. ԵՐԵՎԱՆ
3. Թեմատիկ և կիսամյակային գրավոր աշխատանքներ, Մաթեմատիկա 3, Ս. Մարգարյան, Մ. Մանուկյան, ԵՐԵՎԱՆ, «ԱՐԵՎԻԿ», 2010թ.
4. Հանրակրթական ուսումնական հաստատությունների սովորողների ընթացիկ գնահատման մեթոդաբանություն, 2008 թ. ԵՐԵՎԱՆ
5. Մաթեմատիկայից գործնական աշխատանքներ, Գ. Բեդիրյան, Մ. Մանուկյան, Աստղիկ գրատուն, ԵՐԵՎԱՆ 2012թ.
6. Մասնագիտական զարգացման ձեռնարկ ուսուցիչների համար , Կրթության ազգային ինստիտուտի հրատ. , /Ա. Արնաուդյան,Ա. Գյուլբուդադյան,Ս. Խաչատրյան / unicef 2004թ. ԵՐԵՎԱՆ
7. Ուսուցիչների վերապատրաստման գործընթացի կատարելագործումը, Մելանյա Աստվածատրյան, Անահիտ Արնաուդյան, Իգարելա Օհանովա, ԱՅՌԵՔՍ ԵՐԵՎԱՆ 2003թ.
8. 40 թեստ, Մայրենի 3, Մ. Հալաջյան, Ն. Մկրտչյան, Հեղինակային հրատարակություն, ԵՐԵՎԱՆ 2011թ